

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33728
Nom	Pedagogia familiar
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1307 - Grau de Pedagogia	Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació	4	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1307 - Grau de Pedagogia	104 - Intervención Socioeducativa II	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
SAHUQUILLO MATEO, PIEDAD MARIA	335 - Teoria de l'Educació

RESUM

La matèria de Pedagogia Familiar, de la qual presentem aquesta guia, s'integra en el Títol d'Pedagogia que es va aprovar pel Reial Decret 1393/2007 i que comença en la Universitat de València en el curs 2009-2010.

Aquesta disciplina suposa una aposta ferma i innovadora des de la Universitat de València, concretament des de la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació, en el marc del EEES. Així, comença la seva marxa en aquests moments sent de caràcter optatiu en els nous plans d'estudi.

“Pedagogia Familiar” capacita a l'alumne en l'àmbit relacionat amb les tasques d'educació, formació i intervenció en l'àmbit socioeducatiu (tant en l'àmbit formal, no formal com informal de l'educació), concretament en el camp de l'educació especialitzada amb les , de desenvolupament comunitari i promoció social i de planificació, gestió i avaluació en l'àmbit en el qual ocupa les seves funcions, trobant-se per tant més vinculat a aquestes àrees.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No hi ha requisits.

COMPETÈNCIES

1307 - Grau de Pedagogia

- Que els estudiants siguin capaços d'analitzar i sintetitzar.
- Que els estudiants adquirisquen la capacitat d'organització i planificació.
- Que els estudiants siguin capaços de comunicar-se de manera professional oral i escrita en les llengües pròpies de la Universitat de València.
- Que els estudiants siguin capaços d'utilitzar les TIC en l'àmbit d'estudi i context professional.
- Que els estudiants siguin capaços de gestionar la informació.
- Que els estudiants adquirisquen la capacitat de resoldre problemes i prendre decisions.
- Que els estudiants desenrotllen una capacitat crítica i autocrítica.
- Que els estudiants tinguen la capacitat de treballar en equips multi i interdisciplinaris.
- Que els estudiants adquirisquen la capacitat per a integrar-se i comunicar-se amb experts d'altres àrees i en distints contextos.
- Que els estudiants reconeguen i respecten a la diversitat i fomenten la interculturalitat.
- Que els estudiants adquirisquen la capacitat per a desenrotllar, promoure i dinamitzar habilitats de comunicació interpersonal.
- Que els estudiants adquirisquen el compromís ètic actiu amb els drets humans i amb la sostenibilitat.
- Que els estudiants siguin capaços de desenrotllar un aprenentatge autònom al llarg de la vida.
- Que els estudiants adquirisquen la capacitat d'adaptació a situacions noves.
- Que els estudiants desenrotllen la innovació i la creativitat en la pràctica professional
- Que els estudiants tinguen iniciativa i esperit emprenedor.
- Que els estudiants adquirisquen compromís amb la identitat, desenrotllament i ètica professional
- Que els estudiants tinguen la capacitat per a realitzar investigacions educatives en diferents contextos.
- Que els estudiants siguin capaços de reconèixer i valorar els processos afectius.

- Que els estudiants compreguen els referents teòrics que constitueixen al ser humà com a protagonista de l'educació.
- Que els estudiants siguin capaços de diagnosticar necessitats, situacions complexes i possibilitats de les persones per a fonamentar les accions educatives.
- Que els estudiants sàpien conèixer i comprendre els processos d'ensenyança aprenentatge i la seua incidència en la formació i desenrotllament integral de les persones i comunitats.
- Que els estudiants siguin capaços de dissenyar plans, programes, projectes accions i recursos educatius en diferents contextos.
- Que els estudiants sàpien elaborar instruments per a l'arregplega i anàlisi d'informació educativa.
- Que els estudiants siguin capaços d'aplicar i coordinar programes i metodologies educatives de desenrotllament personal, social i professional.
- Que els estudiants siguin capaços de supervisar i avaluar plans, programes, projectes i centres.
- Que els estudiants sàpien elaborar i interpretar informes tècnics, d'investigació i d'avaluació sobre accions, processos i resultats educatius.
- Que els estudiants siguin capaços de realitzar estudis prospectius i avaluatius sobre característiques, necessitats i demandes educatives.
- Que els estudiants coneguen els principis i fonaments de l'atenció a la diversitat en educació i desenrotllen i coordinen intervencions educatives amb persones o grups, amb necessitats educatives especials, en situacions de risc, de desigualtat o discriminació per raó de gènere, classe, ètnia, edat, religió i discapacitat.
- Que els estudiants siguin capaços de facilitar i gestionar la cooperació en els processos educatius i professionals.
- Que els estudiants siguin capaços de dissenyar plans de formació del professorat, de formadors i d'altres professionals, adequats a les noves situacions, necessitats i contextos.
- Que els estudiants siguin capaços de dissenyar programes, projectes i propostes innovadores de formació i desenrotllament de recursos formatius en contextos laborals, familiars i institucionals en les modalitats presencials i virtuals.
- Que els estudiants desenrotllen estratègies i tècniques per a promoure la participació i l'aprenentatge al llarg de la vida.
- Que els estudiants siguin capaços d'avaluar polítiques, institucions i sistemes educatius.
- Que els estudiants siguin capaços d'avaluar recursos educatius i formatius.
- Que els estudiants avaluen els processos d'ensenyança-aprenentatge i els agents educatius.
- Que els estudiants siguin capaços d'organitzar i gestionar centres, institucions, servicis i recursos educatius i formatius.
- Que els estudiants apliquen estratègies i tècniques de tutorització, entrenament, assessorament entre iguals, consulta i orientació en processos educatius i formatius.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

- Valorar la importància i necessitat de la família com espai educatiu.
- Reflexionar sobre la importància de les necessitats humanes com marc comú dels professionals que treballen amb la família
- Analitzar el paper que complix el pedagog en l'àmbit de l'educació familiar.
- Identificar les principals causes que han contribuït al canvi en la conceptualització actual de la família
- Analitzar les diferents formes familiars existents en l'actualitat atenent a la seva composició
- Analitzar les diferències existents entre els diferents tipus de famílies atenent a la seva dinàmica.
- Aplicar els criteris de funcionalitat/disfuncionalidad familiar a fi d'intervenir educativament sobre la realitat familiar en pro de la funcionalitat
- Diferenciar l'educació familiar com competència parental de l'educació familiar com competència professional
- Comprendre la importància que tenen els estils educatius familiars en el desenvolupament humà.
- Elaborar propostes conduents al treball i millora dels Estils Educatius Parentales
- Delimitar les característiques pròpies de l'educació familiar com competència dels professionals
- Descobrir les diferències entre els programes de formació parental en funció de l'àmbit des del qual es treballa
- Establir la necessitat de reflexionar sobre cada situació concreta abans de plantejar un programa de formació parental.
- Analitzar diferents programes d'educació familiar
- Reflexionar sobre la importància de respondre, des del punt de vista professional, a cada realitat familiar concreta
- Conèixer les diferències existents entre situació de risc familiar i situació desemparament.
- Conèixer els recursos que es poden utilitzar amb la finalitat d'intentar millorar diferents situacions familiars.
- Analitzar les diferents estratègies de les quals disposa el professional de la intervenció soci-educativa en el treball amb les famílies i les seves menors
- Resoldre casos reals, atenent a l'estratègia d'intervenció que seria més pertinent en aquesta situació.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Conceptualització de la família

Aquesta Unitat Temàtica obeeix a la necessitat de comprendre com es conceptualitza i ha anat evolucionant la família com agència educadora de primer ordre en el marc de la nostra disciplina. Per a això, després d'haver estudiat la necessitat i importància de la mateixa i del menor com subjecte de necessitats i drets, ens embarquem en la seva anàlisi en profunditat, atenent a la conceptualització de la família i a les funcions que aquesta ha d'ocupar i a les diferents tipologies familiars, diferenciades sota tres criteris: formes, dinàmica familiar i problemàtica bàsica. Aquest constituïx sens dubte un dels aspectes conceptuals més importants de la disciplina i, al mateix temps, de l'acompliment professional futur dels nostres alumnes. Al seu torn, acredita cert gradient de complexitat que es justifica, entre uns altres, des de la dificultat intrínseca que comporta l'anàlisi i estudi d'aspectes com els ja assenyalats. En la Unitat s'incorpora, a més, l'anàlisi de les diferents perspectives des de les quals s'ha conceptualitzat a la família i al menor que coexisteixen en la disciplina, a fi de dotar a l'alumne de diferents eines per a escometre els estudis sobre la disciplina. D'aquesta manera, aquesta Unitat Didàctica resulta especialment propícia per a realitzar diferents activitats d'aprenentatge, tal com ocorrerà en les següents, donada el vessant aplicat de la nostra assignatura.

2. L'educació familiar com competència parental

Aquesta Unitat centra la seva atenció en una de les dimensions definitòries de l'educació familiar: la família com espai educatiu. Serà en la següent Unitat Didàctica on l'alumne s'endinsi en la complexitat de l'educació familiar des de l'àmbit professional, però en aquest cas s'entén com competència parental, com responsabilitat original i pròpia de pares i mares. En aquest sentit, ens endinsarem en els principis sobre els quals se sustenta l'educació familiar i que serveixen de referent en el quefer quotidià de tantes famílies, així com en la complexitat dels Estils educatius com constructos que serveixen de guia i que es configuren a partir de la pròpia pràctica educativa. Quin dubte cap que tot això s'aborda tenint present al menor com subjecte actiu però també receptor de l'educació familiar. En definitiva serà ell qui es constitueixi en objecte de l'educació dels seus pares però sobretot qui rebi, de primera mà, les influències derivades d'aquesta educació per a la seva construcció personal i social.

3. L'educació familiar com competència professional

La tercera i última Unitat temàtica de la nostra assignatura centra la seva atenció en la labor dels professionals en l'àmbit de l'educació familiar, recollint plantejaments essencials en relació amb la labor que ocupen però també amb les situacions complexes que, amb freqüència, han d'afrontar i els enfocaments des dels quals, majoritàriament, treballen. A través dels temes que componen aquesta Unitat l'alumne anirà endinsant-se en diverses qüestions directament vinculades amb el seu futur desenvolupament professional, si bé la unió teoria-pràctica professional ha vingut plantejant-se al llarg de tots els temes anteriors també. Les estratègies que poden engegar-se per a treballar amb les famílies així com els programes y recursos a utilitzar seran objecte d'estudi al llarg d'aquesta Unitat temàtica, atenent en tot moment a la labor del professional i a la necessitat d'implicar activament a les famílies. Tal com ocorria en les dues Unitats anteriors, al llarg d'aquest l'alumne realitzarà diferents

activitats d'aprenentatge en les quals serà necessari aplicar els coneixements que es van adquirir.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	30,00	100
Pràctiques en aula	15,00	100
Elaboració de treballs en grup	15,00	0
Elaboració de treballs individuals	10,00	0
Estudi i treball autònom	15,00	0
Lectures de material complementari	5,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	10,00	0
Preparació de classes de teoria	3,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	4,50	0
Resolució de casos pràctics	5,00	0
TOTAL	112,50	

METODOLOGIA DOCENT

Metodologia orientada al treball sobre la totalitat del grup-classe:

- Lliçó Magistral Participativa
- Aprenentatge cooperatiu i autònom
- Discussió en grup, debat, etc.

Metodologia orientada al treball en petit grup o individual:

- * Pràctiques d'aula: aplicació de la teoria, estudis de casos, solució de problemes, utilització de proves i instruments
- * Informes
- * Treball de recerca
- * Seminaris
- * Tutories

AVALUACIÓ

Es durà a terme una avaluació contínua i final a través de diferents activitats que permeten conèixer el grau de coneixements, destreses i habilitats obtingudes al llarg de la matèria. Les activitats es presenten a continuació:

- *Quadern d'activitats d'aprenentatge*: A través del quadern d'activitats d'aprenentatge, l'alumnat integrarà les produccions realitzades al llarg del procés d'aprenentatge (síntesi de lectures, resolució de casos, activitats pràctiques, qüestions, etc). La puntuació assignada a esta tasca d'avaluació equival al 30% de la nota final.
 - *Treball d'investigació en grup*: Per mitjà del present treball es pretén que l'alumnat trebal·le al llarg de l'assignatura sobre una temàtica relacionada amb l'àmbit de la Pedagogia Familiar, bé siga un recurs d'actuació o sobre una problemàtica concreta. Amb la finalitat d'atendre a les mesures de seguretat establides a causa del Covid-19, el treball serà únicament de caràcter teòric i anirà acompanyat pel seguiment/tutorització de la professora a través de seminaris en l'aula (inicial, seguiment i final). La puntuació assignada a esta tasca d'avaluació equival al 20% de la nota final.
 - *Prova escrita*: A partir de la prova escrita, l'alumnat haurà de resoldre un cas pràctic que permeta posar en pràctica tot allò treballat al llarg de la matèria. La puntuació assignada a esta tasca d'avaluació equival al 50% de la nota final.
- * Per a superar l'assignatura, els/les estudiants hauran d'aprovar els tres apartats de l'avaluació.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Aguilar, M.C.(2002) Educación familiar: Una propuesta curricular y disciplinar. Málaga, Aljibe.
- Aroca,C., Cánovas, P. (2012) Los estilos educativos parentales desde los modelos interactivos y de construcción conjunta: revisión de las investigaciones. Teoría de la educación, 24, 2, 149-176.
- Barudy, J., Dantagnan, M. (2006) Los buenos tratos a la infancia. Barcelona, Gedisa.
- Barudy, J., Dantagnan, M. (2010) Los desafíos invisibles de ser madre o padre. Barcelona, Gedisa.
- Cánovas, P., Sahuquillo, P. (2010) Educación y diversidad familiar: aproximación al caso de la monoparentalidad. Educatio Siglo XXI, 28,1,109-126.
- Cánovas,P., Sahuquillo,P. (2014) (Coord) Familias y menores: retos y propuestas pedagógicas. Valencia, Tirant lo Blanch.
- Cánovas Leonhardt, P.; Sahuquillo Mateo, P. M.; Císcar Cuñat, E. y Martínez Vázquez, C. (2014). Estrategias de intervención socioeducativa con familias: Análisis de la orientación familiar en los servicios especializados de atención a la familia e infancia de la comunidad valenciana. Educación XX1, 17 (2), 265-288. doi: 10.5944/educxx1.17.2.11491.
- Císcar, E.; Martínez, C.; Cánovas, P.; Sahuquillo, P. et al (2009). Orientación Familiar. De la capacidad de la funcionalidad. Valencia, Tirant Lo Blanch.
- Funes, J. (2008). El lugar de la infancia. Barcelona, Graó.
- López Sánchez, Félix. (2008). Necesidades en la infancia y la adolescencia. Pirámide. Madrid.

- Ferré, A. (2022). Cuéntalo con muñecos. Orientaciones prácticas para terapia y asesoramiento. Octaedro.
- González Vázquez, A. (2021). Las cicatrices no duelen. Planeta.
- Gonzalo Marrodán, J. L. (2021a). Traumaterapeutas en la caja de arena. Sentir.

Complementàries

- Beck, U. y Beck-Gernsheim, E.(2003) La reinención de la familia. Barcelona, Paidós.
- Bott, E. (1990) Familia y red social. Madrid, Taurus.
- Broffenbrenner, U.(1987) La ecología del desarrollo humano. Barcelona, Paidós.
- Buxarrais, M.R., Zeledón, P. (2004) La familia un valor cultural. Bilbao, Desclée De Brouwer.
- Cánovas, P., Sahuquillo, P. (2007) La mediación familiar en López, R (Coord.) Las múltiples caras de la mediación. Valencia, Universitat de València. 119 145.
- Coletti, M. y Linares, J.(1997) La intervención sistémica en los servicios sociales ante la familia multiproblemática. Barcelona, Paidós.
- Consellería de Bienestar Social(2007) El papel del ámbito social en el abordaje de situaciones de desprotección infantil. Valencia, Generalitat Valenciana.
- Consellería de Bienestar Social(2007) El papel del ámbito educativo en el abordaje de situaciones de desprotección infantil. Valencia, Generalitat Valenciana.
- Cyrulnik, B. (2002) Los patitos feos. Barcelona, Gedisa.
- Cyrulnik, B. (2005) El amor que nos cura. Barcelona, Gedisa.
- Domínguez, X.(2007) Antropología de la familia. Madrid, BAC.
- Encabo, E., Romero, J. (2013) Custodia consensuada. Valencia, Literal libros.
- Funes, J. et al. (2008) Malestares: infancia, adolescencia y familias. Barcelona, Graó.
- Garrido, V (2005) Los hijos tiranos. El síndrome del emperador. Barcelona, Ariel.
- Iglesias de Ussel, I. (1998). La familia y el cambio político en España. Madrid, Tecnos.
- López Sánchez, Félix. (2009). Amores y desamores: procesos de vinculación y desvinculación sexuales y afectivas: Madrid. Biblioteca Nueva.
- Maíquez, M.L. et al.(2000) Aprender en la vida cotidiana. Un programa experiencial para padres. Madrid, Visor
- Marí-Klose et al.(2010) Infancia y futuro. Nuevas realidades, nuevos retos. Barcelona, Fundación la Caixa.
- Martínez, R.A., Pérez, H. (2004) Evaluación e intervención educativa en el campo familiar en Revista Española de Orientación Psicopedagógica, 15, 1, 89-104.
- Martínez Torralba, M. A. y Vázquez-Bronfman, A. (2006) La Resiliencia invisible: infancia, inclusión social y tutores de vida. Barcelona, Gedisa.
- Meil, G.(2006). Padres e hijos en la España actual. Barcelona, Fundación la Caixa.
- Minuchin, S.(1985) Familia y terapia de la familia. Barcelona, Paidós.
- Naouri, A. (2005). Padres permisivos, hijos tiranos. Barcelona, Ediciones B.
- Ochaíta, E. y Espinosa, M.A.(2001) El menor como sujeto de derechos. En M.T.Martín (Coord). La protección de los menores. Derechos y recursos para su atención .Madrid, Civitas.
- Orte, C., Ballester, L.I., March, M.X. (2013). El enfoque de la competencia familiar. Pedagogía Social, 21, 13-37.
- Pérez, P., Cánovas, P. (2002). Pautas de interacción familiar en la adolescencia. Madrid, Fundación

S.M.

Pérez-Díaz, V., Rodríguez, J.C., Sánchez, L. (2001). La familia española ante la educación de sus hijos. Colección Estudios Sociales, 5. Barcelona, Fundación La Caixa.

- Rodrigo, M.J. et al. (2008) Crecer felices en familia: Un programa de apoyo psicoeducativo para promover el desarrollo infantil. Gerencia de Servicios sociales de la Junta de Castilla y León.
- Samper, L. (Ed.) (2000) Familia, cultura y educación. Lleida, Publicacions Universitat de Lleida.
- Torio, S. et al. (2013) Programa de educación parental. Construir lo cotidiano. Barcelona, Octaedro.
- Villagrasa, C. (2008) Los derechos de la infancia y de la adolescencia: la participación social de la infancia y la adolescencia, por su incorporación a una ciudadanía activa. Enrahonar, Quaderns de Filosofia, 40-41, 141-152
- Mèlich, J. C. (2021). La fragilidad del mundo: ensayo sobre un tiempo precario. Tusquets.
- Sahuquillo, P., Riquelme, V. y Cánovas, P. (2022). Educación, familias e infancia: desafíos y propuestas. Tirant lo Blanch.
- Torío, S.; Rodríguez, y García-Pérez (2022). La parentalidad positiva y la teoría de la autodeterminación: un avance en la formación parental. En S. RIVAS; BELTRAMO, C. (Coords.) Parentalidad positiva. Una mirada a una nueva época. Pirámide. (pp. 47-65).
- Torre Puente, J. C. (2001). Orientación familiar en los contextos escolares. Universidad Pontificia de Comillas.
- Gonzalo Marrodan, J. L. (2021b). Una nueva vida florece. Historia resiliente de mi adopción. Sentir.